

Rusça Öğrenen Türk Öğrencilerin Yazı Dilinde Karşılaştıkları Büyük Harf Sorunu

Capitalization Problem in Written Language of Turkish Students Learning Russian

Dr. Öğr. Üyesi Zulfıya Şahin* - Arş. Gör. Tuğba Aydoğdu Yüksel**

Öz

Konuşma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğü, yabancı dil öğretimi sürecinde iletişimi yazılı veya sözlü olarak gerçekleştirilebilmek ve öğretim sürecinin verimliliğini artırabilmek adına büyük önem arz etmektedir. Yazı dili, daha kurallı olması ve kalıcı öğrenmelerde tercih edilen somut öğretim aracı niteliği taşıması açısından sözlü dilden ayrılmaktadır. Yapılan araştırmada, Rusça öğrenen Türk öğrencilerin, Rus yazı dilinde büyük harf kullanımının sıklığı ve bu sıklığın sebeplerinin kısmen tespit edilmesi yer almaktadır. Bu hedef doğrultusunda, öğrencilerin büyük harf kullanma eğiliminin yazı dili çerçevesinde değerlendirilebilmesi adına gönüllü bir grup öğrenciye dikte uygulanmış, ilk aşamada ana dile hakimiyet yetisinin öğrenilen yabancı dil üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen dikteden elde edilen verilerin

Abstract

During the foreign language teaching process the functional integrity of speaking and writing skills has great importance in order to be able to communicate in written or oral ways and also to increase the efficiency of the teaching process. The written language is differentiated from the spoken language in terms of being more formal and concrete teaching aid in permanent learning. In the research conducted the frequency of capitalization of the reasons of this frequency in Russian writing language of Turkish students learning Russian is studied. With this purpose, a voluntary group of students was dictated a test in order to be able to evaluate the students' tendency to use capital letters in the written language. The analysis of this test showed that the native language knowledge has an important influence on the language studied. The descriptive analysis of the obtained data from the dictate is the projection of this

* Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

** Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Slav Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

betimsel analizleri, çalışma boyunca aktarılmak istenen düşüncenin izdüşümüdür. Çalışma ile birlikte yabancı bir dilin karşılaştırmalı bakış açısıyla öğretilmesinin, yapılması muhtemel hataların önüne geçmede etkili ve faydalı olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Büyük Harf, İmla Kuralları, Yabancılar için Rusça, Yazılı ve Sözlü Dil.

thought, that has been conveyed throughout the study. With this study concluded that, teaching a foreign language with a comparative perspective can be effective and useful from avoiding possible mistakes.

Keywords: Capitalization, Orthographic Rules, Russian for Foreigners, Written and Spoken Language.

Giriş

Bilindiği üzere yabancı bir dilin çağdaş öğretimi, her şeyden önce sözlü dilin öğretimine odaklanmaktadır. Sözlü dil öğretimine odaklanma, çağdaş yabancı dil eğitimi talepleriyle doğrudan ilişkilidir. İletişimi hızlı ve etkili bir biçimde gerçekleştirebilmek ise bahsi geçen taleplerin en başında gelmektedir.

Yabancı dil olarak Rusça¹ öğretimi bu eğilim doğrultusunda bir istisna değildir. Henüz birkaç yıl öncesine kadar yabancı dil olarak Rusça öğretimi evrensel eğilime uyum sağlayarak sözlü dile öncelik tanımaktaydı. Bugün ise bir zamanlar ikinci plana geçen yazılı dilin öğretimi yeniden önem kazanmaya başlamıştır. Bunun nedeni yabancı dil öğretimi sürecinde yer alan yazma becerisinin yeni ve farklı açılardan değerlendirilmesidir. Günümüzde yazma faaliyeti ve yazılı dil öğretim sürecinin verimliliğini artırmak için kullanılan en etkili yöntemlerden biridir. Psikologlar tarafından yapılan son araştırmalar, kalıcılık açısından değerlendirildiğinde işitsel materyalin %10, görsel materyalin %20, hem işitsel hem görsel materyalin %30, yazılı materyalin ise %50 düzeyinde bir orana sahip olduğunu göstermektedir (Vtoruşina, 2010, s. 129). Bu tür istatistiksel veriler yazma eyleminin yabancı bir dilin öğretiminde ne kadar büyük bir önem taşıdığını kanıtlamaktadır. Belirtilenlerden yola çıkarak, yabancı dil öğretiminde yazı dilinin sadece dilbilgisini ölçen yazılı bir iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda nispeten yaparak ve yaşayarak somut bir öğrenme eylemi gerçekleştiği için etkili eğitsel potansiyele de sahip olduğunu ve eğitim sürecinde bu doğrultuda değerlendirilmesi gerektiğini söylemek mümkündür.

Yabancı dil öğretiminde yazma faaliyeti, grafik sistemin edinimi, imla veya doğru yazım kuralları sisteminin edinimi ve kayıt becerisinin edinimi gibi üç temel bileşenden oluşmaktadır. Ancak günümüz yabancı dil olarak Rusça öğretim yöntemlerinde, öğrencilerin yazma becerisi ediniminde sadece iki bileşene, grafik ve kayıt becerilerine önem verilmektedir. Rusçanın doğru yazım kuralları sistemi ise öğretim yöntemleri dışında kalmaktadır” (Polyakov, 2004, s. 9). Polyakov (2004, s. 9) “Yazma, yabancı dil olarak Rusça öğretim sürecinin en zayıf basamağını oluşturmaktadır çünkü ne teorik öğretimde ne de pratik uygulamalarda dilin doğru yazım kurallarının yapısına yeteri kadar önem verilmektedir.” diyerek konunun önemine dikkat çekmektedir. Polyakov’un bu görüşü

1 Русский язык как иностранный-РКИ.

Gavrilova (2017, s. 16) ve Zakaraya (2018, s. 28) tarafından da desteklenerek yazımın yabancı dil hâkimiyetinin bir göstergesi olmasına rağmen yazma eylemine ve doğru yazım kurallarına yeterli ilginin gösterilmediği belirtilmiştir. Alekseyeva ise (2006, s. 101) ana dili Rusça olmayanlar için yazılmış herhangi bir imla kılavuzunun bulunmadığına vurgu yapmaktadır. Gerçekleştirilen çalışma ile birlikte yabancı dil olarak Rusça öğretiminin önemli bileşenlerinden biri olan Rusçanın doğru yazım kuralları sistemine ve bu sistemin çatısı altında yer alan büyük ve küçük harf kullanımına dikkat çekmek hedeflenmiştir. Uzun süreli deneysel gözlem, Rusça öğrenen Türk öğrencilerin yazı dilinde büyük harf kullanımı sırasında problem yaşadıklarını ve sıklıkla büyük harf kullanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Büyük harf kullanım probleminin bilimsel objektifliğini, konuyla ilgili hataların sayısını en aza indirme ve Türk öğrencilerin büyük harf kullanımına sıkça başvurma sebebini anlama amacı, bu çalışmanın sonucunu oluşturmuştur.

1. Hata Kavramı

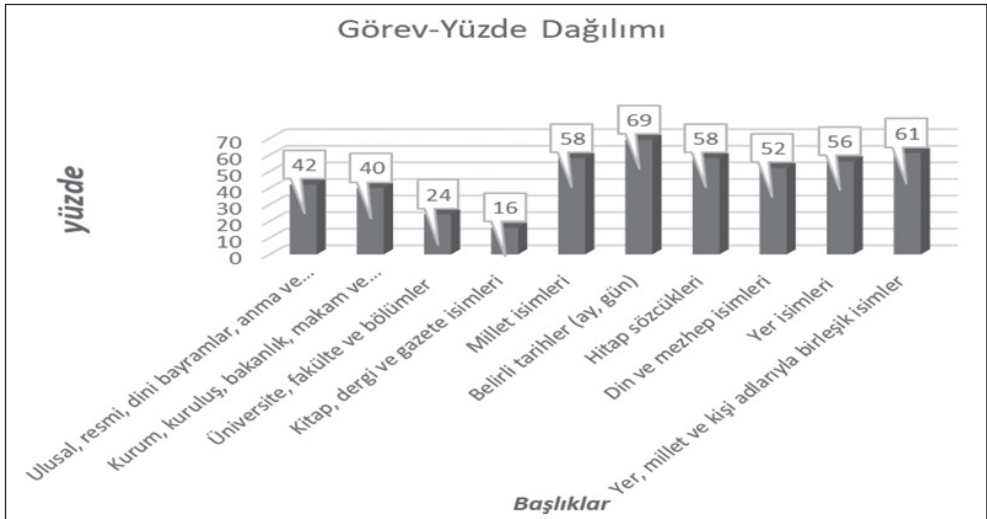
Türkçe Gramer Terimleri Sözlüğü, doğru yazım kuralları veya yaygın kullanımıyla imla kelimesinin tanımını “Bir dilin söz varlığını o dilde yürürlükte olan ses, şekil, köken vb. kurallara uygun olarak yazıya geçirme; dildeki sözleri kurallarına uygun olarak yazma.” (Korkmaz, 2010, s. 130) biçiminde yaparken; Rus Dil Bilim Terimler Sözlüğü ise aynı terimi “Konuşmanın yazıda tekdüze aktarılmasını sağlayan kurallar sistemi” (Ahmanova, 1966, s. 294) olarak açıklamaktadır. Görüldüğü üzere her iki tanımda da kurallar sisteminin varlığından söz edilmektedir. Yürürlükte olan kurallar sisteminde, var olan sisteme uyumun yanı sıra sistemden sapmalar da karşılaşılabilecek en muhtemel durumlardan biridir. Kurallar sisteminde gerçekleşen bu sapmalar sonucunda imla hataları oluşmaktadır. Bu tür sapmalar sonucunda oluşan dil hataları “Yazılı bir ölçüt ile var olan kurallar arasındaki uyumsuzluk veya sapma” şeklinde açıklanabilir.

Yapılan araştırmalar, yabancı dil olarak Rusça öğrenenlerin, Rus öğrencilere özgü imla hatalarını daha seyrek yaptıklarını göstermektedir (An, 2012, s. 34). Bu durum öncelikle yazma eyleminin, ana dili Rusça olan konuşucular ve ana dili Rusça olmayan konuşucular arasında farklı zihinsel süreçlere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Örneğin ses bilimsel biçimin grafik biçime aktarılması esnasında iki biçim arasında bir uyumsuzluk meydana gelmektedir, ana dili Rusça olan kişiler bu aktarma işlemini gerçekleştirdikleri sırada

genellikle hata yapmaktadırlar. Ana dili Rusça olmayan kişiler ise dili öğrenme sürecinde, ses bilimsel biçimi sadece grafik biçimiyle ilişkilendirmekle kalmaz, aynı zamanda bu veya başka anlamın grafiksel ifadesini de hafızada sıkı bir şekilde kaydeder. Yabancı dil olarak Rusça öğrenenler, ses bilimsel biçim ile grafik biçim bağlantısını sağlam kurup grafik biçimi iyi ezberleseler bile farklı durumlarla karşılaştıklarında çeşitli yazım hataları yaparlar.

2. Rusça Öğrenen Türk Öğrencilerin Büyük Harf Kullanma Eğilimi

Rusça yazım kurallarına göre büyük harf olması gereken yerde küçük harf veya küçük harf olması gereken yerde büyük harf kullanılması yazım hatası olarak kabul edilmektedir (Rozenal, 2005, s. 22). Aynı kural Türkçede yer almaktadır. Rusça öğrenen Türk öğrencilerin yazılı çalışmalarının analizi ve deneysel gözlemler, öğrencilerin yazılı metinlerde büyük harf kullanma sıklığının yüksek bir orana sahip olduğunu göstermektedir. Sıklık verilerine dayalı bu analiz ve gözlemlerden yola çıkılarak büyük harf kullanma eğiliminin objektifliğini kanıtlamak amacıyla 2. ve 3. sınıf öğrencilerinden oluşan 42 kişiye 50 maddelik bir dikte uygulanmıştır². Dikte sonuçlarının ön gözlemleri doğrular nitelikte olması, araştırma konusunun somut verilerle desteklenmesi açısından önem taşımaktadır.

Şekil 1. Çalışmanın başlıklara göre yüzde dağılımı

2 Çalışma grubu katılımı gönüllü olarak kabul eden öğrencilerden oluşturulmuştur.

Yapılan dikteden elde edilen veriler farklı sayıda maddelere sahip toplamda 10 başlığa ayrılarak frekans ve yüzde şeklinde analiz edilmiştir. Yukarıda yer alan tablo incelendiğinde kitap, dergi ve gazete isimlerinin doğru yazılma oranının %16'lık bir rakamla en düşük, belirli tarihlerin doğru yazılma oranının ise %69 gibi bir rakamla en yüksek orana sahip olduğu görülmekle birlikte genel olarak ortalama değerlerde seyreden bir görselle karşılaşılmıştır.

Tablo 1: Ulusal, resmi, dini bayramlar, anma ve kutlama günleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 1	18	40
Madde 2	28	67
Madde 3	11	26
Madde 4	1	2
Madde 5	14	33
Madde 6	34	80
Madde 7	17	40

Çalışmanın ilk 7 maddesini oluşturan grubun tablosu değerlendirmeye alındığında frekanslar arası tutarsızlıkların belirginliği göze çarpmaktadır. Aynı gruba ait olmalarına rağmen her maddeden oldukça farklı sonuçlar elde edilmiştir. Örneğin dördüncü madde sadece 1 öğrencinin doğru yazdığı, grubun en düşük sonucunu veren madde iken, 34 öğrencinin doğru, 8 öğrencinin yanlış yazdığı altıncı madde ise %80 gibi bir oranla bu grupta ki en yüksek frekansa sahip madde olmuştur.

Tablo 2: Kurum, kuruluş, bakanlık, makam ve unvanlar

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 8	10	24
Madde 9	10	24
Madde 10	13	31
Madde 11	30	71
Madde 12	21	50
Madde 13	23	55
Madde 14	25	60

Madde 46	19	45
Madde 47	10	24
Madde 48	12	28
Madde 49	16	38
Madde 50	15	36

Tablo 3’de kurum ve kuruluş isimleri ile bakanlık, makam ve unvan sözlerinin doğru yazım oranları yer almaktadır. Çalışmanın en fazla maddesini içermektedir. 11, 12, 13 ve 14. maddeler dışında genel olarak düşük frekanslara sahip bir grup olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Üniversite, fakülte ve bölüm isimleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 15	8	19
Madde 16	8	19
Madde 17	7	17
Madde 18	7	17
Madde 19	7	17
Madde 44	33	78
Madde 45	2	4

Üniversite, fakülte ve bölüm isimlerinin yer aldığı dördüncü tablo çalışmadaki en düşük frekanslara sahip ikinci gruptur. Bu bölümde öğrencilerin önemli bir kısmı hemen her maddede yer alan kelimelerin ilk harflerini büyük yazmışlardır. 15. ve 16. maddeyi doğru yazan sadece 8 öğrenci vardır. Aynı öğrenci sayısına sahip 17, 18 ve 19. maddeler, boş bırakan öğrenci sayılarıyla farklılık göstermektedir. 17. maddede 2, 18. maddede ise 5 öğrenci herhangi bir şey yazmazken 19. maddeyi boş bırakan öğrenci olmamıştır. Genel olarak düşük frekanslarda seyreden grubun 44. maddesi %78’lik bir oranla ait olduğu grubun en yüksek frekansına sahiptir. Sadece 2 öğrencinin doğru yazdığı 45. madde ise çalışmanın en düşük yüzde oranına sahip 11 maddesi içerisinde yer almaktadır.

Türkçede ulusal, resmî ve dinî bayramlarla, anma ve kutlama günlerinin adları büyük, kurum, kuruluş, kurul, merkez, bakanlık, üniversite, fakülte, bölüm, kanun, tüzük, yönetmelik ve

makam sözleri asılları kastedildiğinde büyük harfle başlamaktadır (TDK). Bayramların, ödüllerin ve kurumların bileşik isimlerindeki büyük harf ve küçük harf kullanımı “Rusça yazım sisteminin belirli kuralları olmayan alanıdır.” (Dunev, 2007, s. 38). İmla kılavuzlarında yer alan “Bayram adlarında ilk kelime ve isme dahil olan özel isimler büyük harfle yazılır.” (Rozenal, 2005, s. 26) kuralı dilin çeşitli kullanımlarında farklılık gösterebilmektedir. Rus ulusal bayram adlarını değerlendirdiğimizde bile belli oranda tutarsızlıklarla karşılaşmak mümkündür: Yeni yıl (*Новый год*), Dünya Kadınlar Günü (*Международный женский день*), Ulusal Birlik Günü (*День народного единства*) gibi bayram adları kurallara uygun olarak yazılırken, Emek ve Dayanışma Günü (*Праздник Весны и Труда*), Zafer Günü (*День Победы*), Anavatan Savunucuları Günü (*День защитника Отечества*), “geleneksel” yazılış tarzına sahiplerdir. Bayram adlarına dâhil olan tarihlerin yazılışı da oldukça karışıktır. Eğer bayram adında ilk kelime sayı ile belirtilmişse ve rakam olarak yazılmakta ise, o zaman onu izleyen ay adı büyük harf ile yazılmaktadır. Ancak ilk kelimesi sayı olmasına rağmen yazılı olarak belirtildiğinde onu izleyen ay adı küçük harfle başlar. Örneğin: 1 Mayıs (*1 Мая*) ve 1 Mayıs (*Первое мая*), 8 Mart (*8 Марта*) ve 8 Mart (*Восьмое марта*). TDK’de yer alan bilgiye göre belirli bir tarih bildiren ay ve gün adları büyük harfle başlar, belirli bir tarih bildirmediği durumlarda ise küçük harfle yazılır.³ Rusçada üniversite, fakülte, bölüm ve enstitü isimlerinin sadece ilk kelimesi ve isme dahil olan özel isimler büyük harfle yazılır. Rusça öğretiminde sık karşılaşılan, üniversiteler ile eğitim ve bilim kuruluşlarının kısaltmaları olan MGU (*Moskova Devlet Üniversitesi/ МГУ-Московский государственный университет*), RGPU (*Rusya Devlet Pedagoji Üniversitesi/ РГПУ-Российский государственный педагогический университет*), RAN (*Rusya İlimler Akademisi/ РАН-Российская академия наук*) vb. kısaltmaların, kısmen Türkçe İmla kuralları ile Rusçada yer alan kısaltma ve açılımlar arasındaki farklılık nedeniyle, doğru harf seçiminde bir karışıklık yaratarak kurumların tam isimlerinin bütün kelimelerinin büyük harfle yazılmasına sebep olduğu düşünülebilir. Öğrencilerin büyük bir kısmının maddelerde yer alan bakan isimlerinin yazımında (*Я видел министра культуры. - Kültür Bakanını gördüm.*), bakanlık isimlerinin yazımından (*Министерство образования - Eğitim Bakanlığı*), nispeten daha başarılı oldukları gözlemlenmiştir.

3 Tarihlerin yazılışı çalışmanın ilerleyen bölümlerinde Tablo 7’ de ayrı bir başlık olarak ele alınmış ve analiz edilmiştir.

Tablo 4: Kitap, dergi ve gazete isimleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 20	3	7
Madde 21	3	7
Madde 22	2	4
Madde 23	3	7
Madde 36	13	31
Madde 37	10	24
Madde 38	12	28

Tablo 5, çalışmadaki en düşük frekanslara sahip gruptur. Tabloda yer alan ilk dört madde kitap, son üç madde ise dergi isimlerinden oluşmaktadır. Kitap ve dergi isimleri kendi içlerinde yaklaşık orana sahiplerdir. Ancak kitap isimlerinin doğru yazım oranı, dergi isimlerinin doğru yazım oranına göre oldukça düşüktür.

Veriler incelendiğinde kitap isimlerinin tırnak içine alınmadığı ve sadece özel isimlere ait kelimelerin değil, cins isim olan *kitap* kelimesinin (Örnek: ... . *kitabı*) de ilk harfinin büyük yazıldığı belirlenmiştir. Bu noktada diktede yer alan maddelerden örnek göstermek daha anlamlı olacaktır. Örneğin Rusçada doğru biçimi *книга «Мертвые души»* (Türkçe: “Ölü Canlar” kitabı) şeklinde olan kitap ismini, öğrencilerin neredeyse tamamı yanlış yazmıştır. Cümle her zaman büyük harfle başlar bilgisinden yola çıkarak kitap kelimesinin ilk harfini bütün maddelerde büyük yazmışlardır (Örnek: *Книга «Мертвые души»*). Yanlış yazılan diğer bir harf ise özel isme dahil olan ikinci kelimedir: «*Мертвые Души*» şeklinde yazılan özel ismin doğru yazılışı *книга «Мертвые души»* dir. Türkçe imla kurallarından etkilenmiş olabilecekleri düşünülen öğrenciler, özel isme dahil olan bütün kelimelerin ilk harflerini büyük yazmışlardır.

Bu kısma kadar genel bir değerlendirme yapıldığında özellikle özel günler, bayramlar, ödüller, kurum isimleri, üniversite isimleri, dergi ve kitap isimlerinde, büyük harf yazım kurallarının uygulanışındaki tutarsızlıkları belirtmek yerinde olacaktır.

Tablo 5: Millet isimleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 24	30	71
Madde 25	16	39
Madde 26	29	69
Madde 27	24	57
Madde 32	23	55

Türkçede özel isimler kategorisinde bulunan millet, boy, oymak isimleri büyük harfle başlar. Ancak Türkçedeki bu özel isimler Rusçada cins isimler çatısı altında yer almaktadır. Öğrencilere dikte esnasında 4 farklı millet ismi (Rus, Amerikan, İspanyol ve Tatar) verilmiştir. Tabloya bakıldığında 24. ve 26. maddenin çoğu öğrenci tarafından doğru yazıldığı ve maddeler arası tutarlılık olduğu göze çarpmaktadır. 25. madde grubun en düşük frekansına sahiptir. 27. ve 32. maddeler ise ortalama frekanslarda seyretmektedir.

Tablo 6: Belirli tarihler (ay, gün)

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 28	29	70
Madde 29	26	62
Madde 43	32	76

Türkçede belirli ay ve gün adları büyük, belirli olmayan ay ve gün adları ise küçük harfle yazılmaktadır. Rusçada ay ve gün adları küçük harfle başlar, ulusal bayramlar olarak kullanılan tarihler bu kuralın dışındadır. Maddelere tek tek bakıldığında nispeten yüksek yüzdelerle karşılaşılmaktadır. Ancak genel olarak her üç maddenin yüzde oranları ortalama bazında hesaplandığında, Tablo 7'nin çalışmanın en yüksek frekansına sahip olduğu söylenebilir. Her üç madde de 2'şer öğrenci tarafından boş bırakılmıştır.

Tablo 7: Hitaplar

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 30	26	62
Madde 31	23	55

Mektuplarda ve resmî yazışmalarda hitaplar büyük harfle başlar kuralı, hem Türkçede hem de Rusçada geçerli olan bir kuraldır. %62 ve %65'lik oranlarla ortalama frekanslarda yer almaktadır. Her iki maddeyi de boş bırakan öğrenci olmamıştır.

Tablo 8: Din ve mezhep isimleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 33	22	52

Bu grupta tek bir maddede iki mezhep ismi verilmiştir. Yüzde oranı ve frekanstan da anlaşılacağı üzere madde ortalama bir değere sahiptir.

Türkçede din ve mezhep adları özel isim kategorisine girer, TDK 'de yer alan bilgiye göre "Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar." Ancak Rusçada bu grup özel isim kategorisine dâhil değildir ve küçük harfle yazılır.

Tablo 9: Yer isimleri

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 34	26	62
Madde 35	21	50

Türkçede yer adlarında ilk isimden sonra gelen ikinci isimler (deniz, boğaz, göl, nehir) ve mahalle, sokak, cadde, bulvar isimlerinde geçen ve tür bildiren aynı kelimeler büyük harfle başlar. Ortalama frekanslara sahip olan bu grupta yanlış yazan öğrencilerin büyük çoğunluğu Türkçe düşünerek büyük harfle yazmıştır ancak daha önce bahsedildiği üzere Rusçada sadece özel isim büyük harfle başlar özel isme dâhil diğer isimler daima küçük harfle yazılır. Her iki maddeyi de 3'er öğrenci boş bırakmıştır.

Tablo 10: Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimeler

Maddeler	Frekans	Yüzde(%)
Madde 39	41	97
Madde 40	34	81
Madde 41	13	31
Madde 42	14	33

Çalışmanın son tablosunu kendi içerisinde ikiye ayrılmış olduğu gözlemlenen betimsel bir analiz oluşturmaktadır. İlk madde %97'lik bir oranla öğrencilerin en başarılı olduğu ve çalışmanın en yüksek oranına sahip olan maddedir. Sadece 1 öğrenci boş bırakmıştır. İkinci maddeyi yine öğrencilerin tamamına yakını doğru yazmıştır. 3 öğrenci boş bırakmış, 5 öğrenci yanlış yazmıştır. Son iki madde ise ortalamanın altında nispeten düşük bir frekansa sahiptir.

Bilindiği üzere dilimizde özel isimlerle kurulan birleşik kelimelerde sadece özel adlar büyük harfle başlar. Dar bir özel isim kategorisine sahip olan Rusçada ise yazım sisteminin kurallar bütününe göre her iki kelimenin de ilk harfleri küçük yazılmaktadır. “Я купила два килограмма кокосов (2 kilo Hindistan cevizi aldım).” ve “Андрей очень любит брюссельскую капусту (Andrey Brüksel lahanasını çok sever).” cümleleri düşük frekanslara sahipken “Как же приятны стамбульские вечера (İstanbul akşamları ne hoştur).” ve “Он всегда любил европейскую кухню (Avrupa mutfağını hep severdi).” cümleleri yüksek frekanslarla karşımıza çıkmıştır. Öğrenciler yiyecek isimleriyle birleşik olan özel isimleri doğru yazmada yüksek başarı göstermişler, ancak İstanbul ve Avrupa özel isimlerini muhtemelen Türkçe imla kurallarından yola çıkarak büyük harfle yazmışlardır.

Yabancı dil olarak Rusçanın öğretimi sırasında Türk öğrenciler büyük ve küçük harflerin doğru yazım problemiyle karşı karşıya kalırlar. Büyük ve küçük harf kullanımındaki problemin, Türkçenin yazım kurallarının öğrenilen dile negatif etkisi olarak düşünülebilir. Ana dilin negatif etkisinin yanı sıra potansiyel sebepler arasında Rusçanın özel isim kategorisinin Türkçenin özel isim kategorisine göre daha dar olması gösterilebilir. Bunun yanı sıra ana dili Rusça olan kişiler tarafından derlenen yazılı kaynaklarda yer alan büyük harflerin farklı ve normatif olmayan kullanımı, yabancı dil olarak Rusça öğrenenler için yanlış bir örnekleme oluşturabilmektedir. Rusçada büyük harf kullanımının standart kurallara bağlı olmamakla birlikte geleneksel özellik taşıdığı istisnalardan anlaşılmaktadır.

Rusçada son dönemlerde oldukça popüler olan, büyük harflerin herhangi bir standarda uydurulmadan reklamlarda kullanım yöntemi, dili kullananlarda istikrarlı ve katı yazım kurallarının şekillenmesini de olumsuz yönde etkilemektedir (Dunev, 2007: 38). Buradan yola çıkarak yabancı bir dili öğrenmenin temel ilkesinin sadece iletişimin herhangi bir şekilde sağlanması için değil, aynı zamanda maksimum kalitede gerçekleşmesi için büyük ve küçük harf kullanımı da dahil olmak üzere, öğrenilen dilin doğru yazım kurallarına dikkat etmek olduğu söylenebilir. Yazım kurallarının karşılaştırmalı bir bakış açısıyla ele alınmasının, Rusçadaki büyük ve küçük harflerin kullanımında yer alan hata sayısını etkili bir şekilde azaltabileceği varsayımıyla, çalışma boyunca değinilen kuralları özetlemek için aşağıda yer alan tabloyu incelemenin ve yabancı dil olarak Rusça derslerinde eğitim materyali olarak kullanmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

Tablo 11: Türkçede ve Rusçada büyük ve küçük harf kullanımlarının karşılaştırılması

Kategoriler	Türkçe	Rusça
Ulusal, resmi, dini bayramlar, anma ve kutlama günleri	Bütün kelimeler büyük harfle	Sadece birinci sözcük ve özel isimler büyük harfle
!!! Çok sayıda istisna		
Kurum, kuruluş, bakanlık makam ve unvanlar	Bütün kelimeler büyük harfle	Sadece birinci sözcük ve özel isimler büyük harfle
Universite, fakülte ve bölüm isimleri	Bütün kelimeler büyük harfle	Sadece birinci sözcük ve özel isimler büyük harfle
Kitap, dergi ve gazete isimleri	Bütün kelimeler büyük harfle	Sadece birinci sözcük ve özel isimler büyük harfle
Millet isimleri	Büyük harfle	Küçük harfle
Belirli tarihler (gün ay)	Büyük harfle	Küçük harfle
Hitap sözcükleri	Büyük harfle	Büyük harfle
Din ve mezhep isimleri	Büyük harfle	Küçük harfle
Yer isimleri	Bütün kelimeler büyük harfle	Sadece birinci sözcük ve özel isimler büyük harfle
Yer, millet ve kişi adlarıyla kurulan birleşik kelimeler	Büyük harfle	Küçük harfle

Sonuç

Yapılan çalışmada Rusça öğrenen Türk öğrencilerin Rus yazı dilinde gözlemlenen büyük harf kullanım sıklığının sebebini anlama isteği, iki dilin dilbilgisi kılavuzlarının gözden geçirilmesini zorunlu kılmıştır. Türkçede olduğu kadar Rusçada da büyük harf, söz dizimsel, biçimbilimsel ve doğrudan anlam ifade etme işlevlerinin⁴ yerine getirilmesi için kullanılmaktadır. Söz dizimsel düzeyde iki dil arasında büyük harf kullanımının önemli farklılık göstermediği belirtilebilir. Biçimbilimsel ve doğrudan anlam ifade etme düzeylerindeki büyük harf kullanımları ise ciddi farklılıklar içermektedir. Biçimbilimsel düzeydeki büyük harf kullanımının en önemli farklılıkları arasında özel isim kategorisi gösterilebilir. Türk Dil Kurumunda yer alan dilbilgisi kurallarına göre Türkçede var olan özel isim kategorilerinin kapsamının Rusçada yer alan özel isim kategorileri kapsamından daha geniş olduğu görülmektedir. Büyük harf kullanımını problemleriyle bağlantılı olan bu özellik yazı dilinde büyük harflerin daha sık kullanıldığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Türkçedeki büyük harflerin doğrudan anlam ifade etme işlevinin, Rusçada olduğundan daha yaygın bulunduğunu da belirtmekte fayda vardır. Türkçenin sıralanan bu özellikleri, Türkçe yazım kurallarının Rusça yazı dilini etkileme eğilimini kısmen açıklamaktadır. Ancak bu hataların doğasını ana dilin etkisi ile sınırlamak yanlış olacaktır.

Verilerin betimsel analizinden yola çıkarak yabancı dil öğrenen kişilerin yazılı metinlerde büyük harfleri sık kullanma eğilimlerinin temel nedeni olduğu düşünülen, Rusçadaki mevcut büyük ve küçük harf yazım kurallarına hâkimiyeti, Türkçenin büyük ve küçük harf yazım kurallarıyla ilişkilendirmenin, öğretim yöntemi açısından doğru olacağı varsayılabilir. Ancak “büyük harf” konusuyla bağlantılı muhtemel yanlışları önlemek amacıyla Rusçanın yabancı dil olarak öğretildiği süreçte, çalışma boyunca bahsedilen gruplarda yer alan isimlerin karşılaştırmalı bir bakış açısıyla vurgulanarak öğretilmesinin, problemin ortadan kalkmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

4 İdeografi.

Kaynakça

- Ahmanova, O.S. (1966). *Slovar' lingvističeskih terminov*, Moskva: Sovetskaya entsiklopediya.
- Alekseyeva, N.A. (2006). Struktura i soderjaniye spravočnika po russkoy orfografii dlya inostrannih studentov. *İzvestiya gosudarstvennogo pedagogičeskogo universiteta imeni A.İ. Gertsena*, 23 (5), 100-104.
- An, C.F. (2012). O prirode orfografičeskih oşibok. *Russkiy yazık za rubejom*, 5, 34-38.
- Duney, A.I. (2007). Dinamika orfografičeskoj normı: propisnaya i stročnaya bukvı v sovremennoy pismennoy reči. *Universum: Vestnik Gertsenovskogo universiteta*, 12, 36-41.
- Gavrilova, I.V. (2017). K voprosu o formirovanii orfografičeskoj i punktatsionnoy gramotnosti studentov-inostrantsev. *Kontsept*, 28, 16-18.
- Korkmaz, Z. (2010). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: TDK.
- Polyakov, V.N. (2004). *Metodika obučeniya russkoy orfografii s ispolzovaniyem personalnih kompyuterov*. Gosudarstvennyy institut russkogo yazıka imeni A.S. Puşkina, Moskva.
- Rozental, D. E. (2005). *Russkiy yazık/Spravočnik*. Moskva: Oniks.
- TDK (2018). *Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler*. http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=183:Buyuk-Harflerin-Kullanildigi-Yerler-&catid=50:yazm-kurallar&Itemid=132 adresinden 20 Mart 2018 tarihinde erişilmiştir.
- Vtoruşina, N.Y. (2010). Pis'mo i pis'mennaya reč v obučenii inostrannomu yazıku. *Al'manah sovremennoy nauki i obrazovaniya*, 1 (32), 2.
- Zakaraya, M.O. (2018). Aktual'niye problemi orfografii i punktuatsii inostrantsev. *İnnovatsii v nauke*, 3 (79), 28-29.

5 Kaynakçada yapılan transliterasyon ISO 9: 1995, GOST7.79-2000' e göre yapılmıştır.

